بیستنی چیرۆکان

لە ئەحوالی پێغەمبەرمان ﷺ

هۆشیار نصرالدین کەلاری

بیستنی چێژەکان

صلى الله عليه وسلم

ناوی کتێب: بیستنی چێژەکان لە ئەحواڵی پێغەمبەرمان (صلى الله عليه وسلم)

ئامادەکردنی: هۆشیار نصرالدين کەلاری

دیزاین: ناوەندی ڕێنوێن

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

چاپ: چاپی یەکەم

ژمارەی سپاردن: لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارەی سپاردنی (١٤٣٠)ی ساڵی (٢٠٢٢)ی پێدراوە

شوێنی چاپ: ناوەندی ڕێنوێن

٠٧٥٠١٢٦٩٦٨٩ - ٠٧٥١١٤٠٨٨٦٨

hakem1423@yahoo.com
renwen2009@yahoo.com

سلێمانی - بازاڕی ئاوباریک - نهۆمی یەکەم

پێشەکی

سوپاس و ستایش بۆ خوای جیهانیان، سەلات و سەلام وەک لێزمە باران برژێ بەسەر پێغەمبەر (ﷺ) و یارانی تا ڕۆژی پەسڵان، ئەم چەند پەڕەیەی بەردەستت سەرەداوێکە بۆ چوونە ناو ڕێزین و ژیاننامەی پڕ لە گەوهەرو مەرجانی پێغەمبەر (ﷺ) و یارانی (رضي الله عنهم).

پوختەیەکە سەبارەت بە باری کۆمەڵایەتی پێغەمبەر (ﷺ) بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش و پوخت. ناومان لێنا: "بیستنی چێژەکان لە ئەحواڵی پێغەمبەرمان (ﷺ).

خودایا هەم لە تۆ حوببی ڕەسول و ئیتیباعی ئەو

کە ئیکسیری مسی ماهییەتی مەغشوشی ئینسانە

بباریّ یا ڕەبی هەر لەحزە سەد لەک بارشی ڕەحمەت

لەسەر ئەو، هەم لەسەر ئەو جەمعی ئال و سەحبی یارانە

مەحوی

داواکارم لە پەروەردگار قەبوڵی پێببەخشێ و جێگای لە دڵی خوێنەران بگرێت و سەرەتایەک بێت بۆ زیاتر ناسینی سەروەرمان (ﷺ).

هوشیار نصرالدین کەلاری

سێشەممە ١٤٤٣/٨/١٢

نەسەبی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)

موحەمەد

کوڕی عبداللەی

کوڕی عەبدو لموطەلیبی

کوڕی هاشمی

کوڕی عەبدومەنافی

کوڕی قوصەی

کوڕی کیلابی

کوڕی مورەی

کوڕی کەعبی

کوڕی لوئەی

کوڕی غالبی

کوڕی فیهری

کوڕی مالکی

کوڕی نەضری

کوڕی کینانەی

کوڕی خوزەیمەی

کوڕی مودریکەی

کوڕی ئیلیاسی

کوڕی موضەڕی

کوڕی نیزاری

کوڕی مەعدی

کوڕی عەدنان

هەروەها "عدنان" لەنەوەی پێغەمبەر "ئیسماعیل" ی کوڕی "ئیبراهیم"ە، بە کۆڕای خەلکی، بەڵام خیلافی لەسەرە کە لە نێوان "عەدنان" و "ئیسماعیل" چەندو کێن.[1]

نەسەبی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)

(١) سير أعلام النبلاء. ١/١٤٣-١٤٥. الرحيق المختوم

- "موحەممەد و ئەحمەد" لە قورئاندا هاتوون، بەڵام پێنج ناوەکەی تر لە هەردوو صەحیحەکەدا هاتوون.

ناوەکانی پێغەمبەر ﷺ

موحەممەد

ئەحمەد

ماحی

خودا بە هۆیەوە کوفر دەسڕێتەوە

حاشر

یەکەم کەسە حەشر دەکرێ

عاقب

کۆتا پێغەمبەرەو خاتەمی پێغەمبەرانە

پێغەمبەری ڕەحمەت

پێغەمبەری تەوبە

Scanned by TapScanner

خێزانەکانی پێغەمبەر (ﷺ)

(١) سەرچاوە: زادالمعاد

هەموو منداڵەکانی لە دایکە "خەدیجە" بووە، جگە لە "ئیبراهیم" لە "ماریەی قبطي" بووە. -ڕەزای خوایان لێبێ-

منداڵەکانی پێغەمبەر ﷺ

کوڕەکانی

- قاسم
- عبدالله
- ئیبراهیم

کچەکانی

- ڕوقەیە
- زەینەب
- فاطیمە
- ئوم کەلثوم

سەرچاوە: "دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری نوورانی ﷺ"، ج٢، ل١٧

زاواکانی پێغەمبەر (ﷺ)

- مێردی یەکەمی: عوتبەی کوڕی ئەبولەهەب
- مێردی دووەمی: عوثمانی کوڕی عەفان

ڕوقەیە

- مێردەکەی: ئەبولعاصی کوڕی ڕەبیع

زەینەب

زاواکانی[1]

فاطیمە

- مێردەکەی: عەلی کوڕی ئەبو طاڵب

ئوم کەلثوم

- مێردی یەکەمی: عوتەیبەی کوڕی ئەبولەهەب
- مێردی دووەمی: عوثمانی کوڕی عەفان

نەوەکانی پێغەمبەر ﷺ (١)

کچان	کوڕان	دایکیان
ئوم کەلثوم زەینەب		فاطیمە
ئومامە	عەلی	زەینەب
	عبدالله	ڕوقەیە
	حەسەن حوسەین موحسین	فاطیمە

(١) سەرچاوە: البداية والنهاية. زاد المعاد

حەلیمەی سەعدییە

دایەنەکانی

ثوەیبەی مەولای ئەبو لەهەب

خوشک و برا شیرییەکانی پێغەمبەر ﷺ (١)

خوشکەکانی	براکانی	بەهۆی شیرخواردنی
ئەنیسەی کچی حارث حوذافەی کچی حارث	عبداللەی کوڕی حارث ئەبو سوفیانی کوڕی حارث	حەلیمەی سەعدییە
	حەمزە ئەبو سەلەمە مەسڕوح	ثوەیبەی مەولای ئەبو لەهەب

(١) سەرچاوە: دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری نوورانی

مامەکانی پێغەمبەر (١)

ئەبو طالب "عەبدومەناف"

ئەبو لەهەب "عەبدولعوزا"

زوبەیر

عەبدلکەعبە

موقەوم

ضیرار

قوثەم

موغیرە

غەیداق

کافرەکان

عەباس

حەمزە

مسوڵمانەکان

پورەکانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾[1]

پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ تەنها یەک خاڵۆی هەبووە، ئەویش "عبد يغوث بن وهب" بووە.

صەفیە

عاتیکە

بەرە

ئەروا

ئومەیمە

ئوموحەکیم

خوشکەکانی باوکی

فاخیتە

فەریعە

خوشکەکانی دایکی

---

(١) سەرچاوە: بڕوانە هەریەکە لەم کتێبانە: ١-زادالمعاد لإبن القيم/١-١٠١. ٢-الإصابة لإبن حجر/٨-٢٥٧. ٣-الثقات لإبن حبان/٣-٣٣٧. ٤-ال...

خزمەتکارەکانی پێغەمبەر ﷺ (١)

خزمەتکارەکان	جۆری خزمەتکردنەکەیان
ئەنەسی کوڕی مالک	پێداویستییەکانی ماڵ و بازاڕ
عبداللەی کوڕی مەسعود	هەڵگری نەعلەکانی و سیواکەکەی
عوقبەی کوڕی عامری جوهەنی	ڕەشوەگری هێسترەکەی لەکاتی سەفەردا
ئەسلمی کوڕی شەریك	ڕەشوەگری وشترەکەی
بیلالی کوڕی ڕەباح	لەکاتی کۆڕو کۆبوونەوەو نوێژەکاندا لە خزمەتی بووە
سەعد مەولای ئەبوبەکر	______
ئەبو ذەری غیفاری	______
ئەیمەنی کوڕی عوبەید	هەڵگری پێداویستییەکانی دەستنوێژەکەی
ئومو ئەیمەن	______

(١) سەرچاوە: بڕوانە زاد المعاد

بانگبێژەکانی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)(١)

"بانگبێژی هەمیشەیی"

"بانگی دووەمی بەیانیا...

بیلالی کوڕی ڕەباح (حەبەشی)

عەمر(عبدالله)ی کوڕی ئوم مەکتوم

بانگبێژەکانی

سەعد ولقورەظ

ئەبو مەحذورە

"بانگبێژی قوباء"

"بانگبێژی مەککە بوو...

(١) سەرچاوە: بڕوانە هەریەکە لە: ١- فتح الباري. ٢- زادالمعاد. ٣-منهاج السنة

شاعرەکانی پێغەمبەر (ﷺ)

حەسانی کوڕی ثابت

باسی عەیبەو ڕووداوە خراپەکانی کافرانی دەکرد

کەعبی کوڕی مالک

باسی جەنگ و پیاهەڵدانی مسوڵمانانی دەکرد

عبداللەی کوڕی ڕەواحە

سەرزەنشتی کافرانی دەکرد بە کوفرەکەیان

* "کەعبی کوڕی زوهەیر" هەرچەندە شیعرێکی پیاهەڵدانی هەیە بەسەر پێغەمبەرەوە (ﷺ)، بەڵام بە شاعیری پێغەمبەر (ﷺ) ناژمێردرێ. واللە أعلم.

پاسەوانەکانی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)[1]

ئەبوبەکری صدیق	لەکاتی هیجرەت و جەنگی بەدر
ئەبو قەتادەی ئەنصاڕی	
ئەبو ئەیوبی ئەنصاڕی	لەکاتی گەڕانەوە لە خەیبەر
سەعدی کوڕی ئەبو وەقاص	لە وادیلقوڕا
عەبادی کوڕی بیشر	
موحەمەدی کوڕی مەسلەمە	لە جەنگی ئوحود
بیلالی کوڕی ڕەباح	لە وادیلقوڕا
عبداللەی کوڕی مەسعود	
موغیرەی کوڕی شوعبە	لە حودەیبییە
زوبەیری کوڕی عەوام	لە جەنگی خەندەق
مەڕثەدی کوڕی ئەبومەڕثەدی غەنەوی	
ذەکوانی کوڕی عەبدقەیس	لە وادیلقوڕا
ئەبو ڕەیحانە	

سەرتاشەکانی پێغەمبەر ﷺ

خیراشی کوڕی ئومەیەی کوڕی فەضڵی خوزاعی

لە عومرەی حودەیبییە

موعاویەی کوڕی ئەبو سوفیان

لە عومرەی "قضاء" ساڵی حەوتی کۆچی،
هەرچەندە خیلافی لەسەرە لە چ کاتێک بووە.

ئەبوهیند عەبدوبەنی بەیاضە

لە عومرەی جعرانة

مەعمەری کوڕی عبداللەی عەدەوی

لە حەجی ماڵئاوایی

دیارترین نوسەرانی وەحی لەبەر دەستی پێغەمبەر ﷺ[١]

- ئەبوبەکر
- عومەر
- عوثمان
- عەلی
- موعاویە
- ئوبەی کوڕی کەعب
- زەیدی کوڕی ثابت
- موعاذی کوڕی جەبەل
- خالد کوڕی وەلید
- ئەڕقەمی کوڕی ئەبو ئەڕقەم
- زوبەیری کوڕی عەوام
- موغیرەی کوڕی شوعبە

(١) سەرچاوە: بڕوانە: البداية والنهاية.

ئەو هاوەڵانەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)

پێی فەرموون: " فداک أبی و أمی"

"لە جەنگی ئوحود"

سەعدی کوڕی ئەبو وەقاص

" لە جەنگی خەندەق"

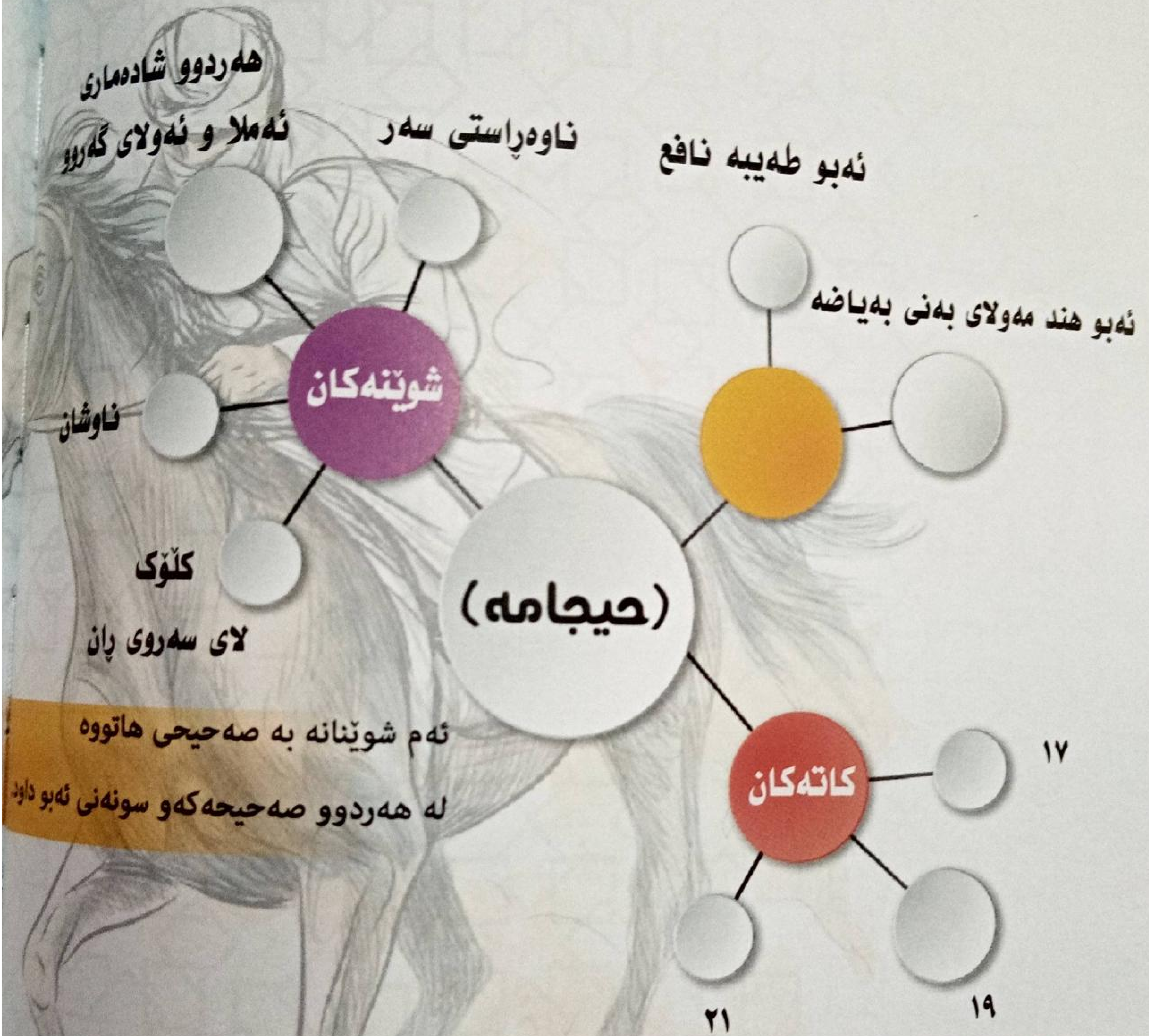
زوبەیری کوڕی عەوام

فداک أبي و أمي

* ئەم دوو ناوە هەردووکی لە "صحيح البخاري" هاتووە لە "كتاب فضائل الصحابة"

*"فداك أبي و أمي" واتە: باوک و دایکم بە قوربانت بن!

کەڵەشاخ(حیجامە)ی پێغەمبەر(ﷺ)(١)

ئەم شوێنانە بە صەحیحی هاتووە
لە هەردوو صەحیحەکەو سونەنی ئەبو داود

وەکوفەرمایشتی پێغەمبەر(ﷺ) شێخ ئەلبانی "تحسين"ی کردووە، بەڵام شعیب لأرناؤوط دەڵێ: وەکو کرداری پێغەمبەر(ﷺ) سەحیحە.

(١) سەرچاوە: بڕوانە هەریەکە لە : ١- صحيح البخاري ٢-صحيح مسلم ٣-سنن أبي داود "بتحقيق شعيب الأرناؤوط"

کار و پیشەی پێغەمبەر (ﷺ) وەکو بژێوی (١)

شوانکارە

پێش هاتنی وەحی پێغەمبەر (ﷺ) شوانکارەیی دەکرد بۆ خەڵکی مەککە.

بازرگانی

لەتەمەنی گەنجێتی سەرەتا لەگەڵ "أبو طالب"ی مامی بازرگانی دەکردو، دواتر خۆی بۆ خەدیجە بازرگانی دەکرد.

قۆناغی مەککە

دوای دابەزینی وەحی پێغەمبەر (ﷺ) هیچ ئیشێکی نەدەکرد، بەپارەی خەدیجە دەژیا، وەکو زانایان دەفەرموون.

فەیئـ غەنیمە

دواتر لە قۆناغی مەدینەو کاتێ جیهاد فەرزبوو، خوای گەورە "الفيء-الغنيمة"ی بۆ حەڵاڵ کرد، کە بۆ هیچ پێغەمبەرێک حەڵاڵ نەکراوە.

-فەیئـ: ئەوماڵەیە لە کافران دەستدەکەوێ بەبێ جەنگ.

-غەنیمە: ئەو ماڵەیە لە کافران دەستدەکەوێ بەجەنگ.

(١) -سەرچاوە: قورئانی پیرۆز،"الانفال:٤١"، "الحشر:٧". صحيح البخاري. صحيح الجامع. دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری

بۆپاشاکان(١)

نامەبەرکان	پاشاکان
دحیەی کوڕی خەلیفەی کەلبی	قەیسەر"پاشای ڕۆم" هیرقەل
عبداللەی کوڕی حوذافەی سەهمی	کیسڕا پاشای فارس
عەمری کوڕی ئومەیەی ضەمری	نەجاشی پاشای حەبەشە "ئوصحومەی کوڕی "ئەبجەڕ
حاطەبی کوڕی ئەبو بەلتەعە	مقەوقس پاشای ئەسکەندەرییە" جورەیجی "کوڕی موثەنا
عەمری کوڕی عاصی سەهمی	جەیفەر و عەیاد هەردوو پاشای عەمان
سەلیطی کوڕی عەمری عامری	ثومامەی کوڕی ئەثال، هەوذەی کوڕی عەلی هەردوو پاشای یەمامە
عەلائی کوڕی حەضرەمی	مونذری کوڕی ساوای عەبدی، پاشای بەحرەین
شوجاعی کوڕی وەهبی ئەسەدی	حارثی کوڕی ئەبو شمری غەسانی، پاشای تخومی شام

١٠ مژدەدراوەکە بە بەهەشت لەلایەن پێغەمبەرەوە ﷺ(١)

ئەبوبەکر

عومەر

عوثمان

عەلی

زوبەیر

طەڵحە

عبدالرحمن ی کوڕی عەوف

ئەبو عوبەیدەی کوڕی جەڕاح

سەعدی کوڕی ئەبو وەقاص

سەعیدی کوڕی زەید

(١) سەرچاوە: حديث صحيح رواه أبو داود والترمذي و أحمد.

ئەو هاوەڵانەی موژدەی بەهەشتیان پێدراوە جگە لە دە موژدە پێدراوەکە لەلایەن پێغەمبەرەوە (ﷺ)

بەڵگە	-هاوەڵەکان - ڕەزای خوایان لێبێ
رواه الطبراني في الأوسط، وأبو نعيم في المعرفة، والحاكم، وسألت الشيخ أبا "عبدالرحمن الكردي، فقال: "لا بأس به	"سومەیەی کچی خەباط "دایکی عەمار
	یاسری کوڕی عامر
	عەماری کوڕی یاسر
رواه البخاري، ١٦٩٩، و مسلم ٢٤٣٣	خەدیجەی کچی خوەیلد
رواه البخاري، ٦٦٨٧	عائیشەی کچی ئەبوبەکر
حسنه الألباني في الصحيحة، ٢٠٠٧	حەفصەی کچی عومەر
رواه البخاري،٣٦٢٣، و مسلم ٢٤٥٠	فاطیمەی کچی موحەمەد (ﷺ)
رواه احمد، والنسائي، والترمذي، وصححه شعيب الأرناؤوط	حەسەنی کوڕی عەلی
	حوسەینی کوڕی عەلی
رواه البخاري، ١٠٩٨، ومسلم، ٢٤٥٨	بیلالی کوڕی ڕەباح
رواه البخاري،٣٦٠١، ومسلم، ٢٤٨٣	عبداللەی کوڕی سەلام
رواه مسلم، ١٧٨٨	حوذەیفەی کوڕی یەمان
رواه البخاري، ٥٣٧٨، ومسلم ٥٤٩	عوکاشەی کوڕی میحصەن
رواه أحمد، ٢٢٥٥٣، و إسناده حسن	عەمری کوڕی جموح
رواه أحمد، ١٢٤٢٢، والبخاري، ٤٥٦٥، ومسلم١١٩	ثابتی کوڕی قەیس کوڕی شەماسی ئەنصاڕی
رواه البخاري، ٣٤٧٦، ومسلم ٢٤٥٦	ڕومەیصائی کچی میلحان "دایکی ئەنەس"
رواه البخاري، ٣٥٢٨، ومسلم ٢٥٧٦	ئوم زوفەری حەبەشی

Scanned by TapScanner

دوای گەڕانێکی زۆر بەدوای ئەو هاوەڵانەی کە موژدەی بەهەشتیان پێدراوە هەر لە دونیادا، هەروەها خۆیان زیندوو بوون، گەیشتم بەو ئەنجامەی کە تەنیا ئەم حەڤدە هاوەڵەیە-ڕەزای خوایان لێبێ-

- ئەمە سەبارەت بەو هاوەڵانەی کە جگە لە دە موژدە پێدراوەکەن "عشرة مبشرة".

-هەروەها ئەمە تایبەتە بە تاک بە تاکی هاوەڵان، نەک وەکو کۆمەڵ، ئەگینا هاوەڵانی جەنگی بەدر بەگشتی و ڕێکەوتننامەی حودەیبییە موژدەی بەهەشتیان پێدراوە.

- هەروەها ئەو هاوەڵانەشم باس نەکردووە کە پاش مردن، یاخود شەهید بوونیان پێغەمبەر (ﷺ) موژدەی بەهەشتی بە کەسوکاریان و هاوەڵان داوە، وەکو سەرکردەکانی جەنگی موئتەو هی تریش[1].

... بن علي بن صالح الغامدي.

غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)

غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)
غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)
غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)
غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)
غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)
غەزاکانی پێغەمبەر (ﷺ)

غەزا: ئەو جەنگەیە کە خودی پێغەمبەر (ﷺ) بەشداری تێدا کردبێ، شەڕ ڕوویدا بێ یان نا.

- شەڕ ڕووی نەداوە (سەوز)
- شەڕ ڕوویداوە (پرتەقاڵی)

ساڵ	غەزاکان
١ کۆچی	ئەبواء "وەدان"
٢ کۆچی	بەواط، عوشەیرە، صەفوان "بەدری یەکەم"، بەدری گەورە، بەنو قەینوقاع، سەویق
٣ کۆچی	قەرقەرە، ذی ئەمەر "غەطەفان"، ئوحود
٤ کۆچی	بەنونەضیر، بەدری مەوعید
٥ کۆچی	بەنو لموصطەلق، خەندەق، بەنو قورەیظە
٦ کۆچی	بەنو لەحیان، حودیبییە
٧ کۆچی	ذی قیرەد، خەیبەر، ذاتو ڕیقاع
٨ کۆچی	موئتە، فەتحی مەککە، حونەین، طائیف
٩ کۆچی	تەبوک

سەرچاوە: دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری نوورانی (ﷺ)

ئەو تاکە کەسەی کە بەدەستی پێغەمبەر (ﷺ) کوژراوە[1]

لەو ٢٥ غەزایەی کە لە زنجیرەی پێشوو باسمانکرد پێغەمبەر (ﷺ) تەنیا یەک کەسی بە دەستی خۆی کوشتووە، ئەویش

ئوبەی کوڕی خەلەف

ئەویش لە غەزای ئوحود بوو.

دیارترین چەکەکانی پێغەمبەر ﷺ(١)

١-شمشێر، شیر

٢- ڕم

٣-کەوان،تیروکەوان

٤-تیردان، تورەکەی تیر

٥-کڵاوئاسن

٦-کڵاو ئاسن، بەڵام پەلی هەیە

٧- قەڵغان، زرێ

(١) سەرچاوە: قاعدة تتضمن ذکر ملابس النبي ﷺ و سلاحه و دوابه "القرمانية"، شيخ الإسلام إبن تيمية.

ئاژەڵە سوارییەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)

وشتر

جەدعاء _ عەضباء _قەصواء

ئەسپ

وەرد_ مورتەجیز_ لەزاز_ ظەرب

سوبحە_لەحیف_سەکب

هێستر

دولدول_فیضە_ ٣_ ٤

گوێدرێژ

عوفەیر_ ٢_ ٣

ئەوبەر تەواوکەر

ئەوتریَ"عەضباء، جەدعاء" هەر "قەصواء"ەو یەک وشتری هەبووە.

هێسترەکانی:

-دولدول: "مقەوقس" پێیبەخشی

-فیضە: "فەڕوەتولجوذامی" پێیبەخشی

-سێیەم: پاشای ئەیلە پێیبەخشی

-چوارەم: پاشای "دەومەتولجەندەل" پێیبەخشی

-ئەوتریَ پێنجەمیش "نەجاشی" پێیبەخشیوە

گوێدرێژەکانی:

- عوفەیر: مقەوقس پێیبەخشی

-دووەم: "فەڕەوەتولجوذامی" پێیبەخشی

سێیەم: "سەعدی کوڕی عوبادە" پێیبەخشی(١)

ئاژەڵە سوارییەکانی پێغەمبەر (ﷺ)

(١) سەرچاوە: زادالمعاد.

دیارترین جل و بەرگەکانی پێغەمبەر (ﷺ)(١)

لە سوننەی ئەبو داود هاتووە کە پێغەمبەر (ﷺ)، کوردییەکی لە "ئەبو جهم" وەرگرت، بەڵام دیارنییە جلی کوردییە، یا جلێکی ترە. ئەدرێتە پاڵ "کرد بن عمرو" کە گوایە ئەسڵی کورد لە نەتەوەی عەرەب بێت!

(١) -سەرچاوە: زادالمعاد. لەوێدا ئیبن قەیم -رحمە اللە- "مستق"یشی هێناوە، کە "فەرووی قۆڵ درێژە"، بەڵام فەرموودەکە لاوازەو نابێتە حوججە!

ئەو هاوەڵانەی بەردەوام لە بەردەرگای پێغەمبەر (ﷺ) بوون[1]

* ئەنەس هەر خادمی بووە.
-هند و براکەی ئەسما هەردووکیان ئەهلی "صفة" بوون.
- ڕەبیعە ئەهلی "صفة" بووە، بەڵام لە سەفەرو لە حضر هۆگری پێغەمبەر (ﷺ)

هاوەڵانی بەردەرگای پێغەمبەر (ﷺ)

ئەنەسی کوڕی مالک

هندی کوڕی حاریثەی کوڕی هند

ئەسمائی کوڕی حاریثەی کوڕی هند

ڕەبیعەی کوڕی کەعبی کوڕی مالک

(١) سەرچاوە: "إمتاع الأسماع"ج٦، ص٣٥٢-٣٥٣

ئەمیرەکانی پێغەمبەر ﷺ (١)

ئەمیرەکان	شوێنەکان	تێبینی
باذانی کوڕی ساسان	یەمەن	یەکەمین ئەمیری سەر یەمەن بوو لەئیسلامدا
شەهری کوڕی باذان	سەنعاء	دوای مردنی باوکی بووە ئەمیر
خالدی کوڕی سەعیدی کوڕی عاص	سەنعاء	دوای کوژرانی "شەهر" بووە ئەمیر
موهاجری کوڕی ئومەیەی مەخزومی	کیندەو سەدف	
زیادی کوڕی ئومەیەی ئەنصاری	حەزڕەمەوت	
ئەبو موسای ئەشعەری	زەبیدەو عەدەن ساحل	"ساحل" وابزانم کەناری دەریایە، نەک وڵاتیکی سەربەخۆ!
موعاذی کوڕی جەبەل	ئەلجەنەد	
ئەبوسوفیان صەخری کوڕی حەڕب	نەجران	
یەزیدی کوڕی ئەبوسوفیان	تەیماء	
عەتابی کوڕی ئەسید	مەککەو کاروباری حەج	تەمەنی لە خوار بیست ساڵییەوە بوو لە ساڵی هەشتی کۆچی
عەلی کوڕی ئەبوطاڵب	خومس و دادگای یەمەن	
عەمری کوڕی عاص	[illegible]	

وتاربێژی پێغەمبەر (ﷺ)

پێغەمبەر (ﷺ) یەک وتاربێژی هەبوو، ئەویش

ثابتی کوڕی قەیسی کوڕی شەماس

دەنگێکی بەرزی هەبوو، وتاربێژی ئەنصاریش بوو. هەروەها پێغەمبەر (ﷺ) مـوژدەی بەهەشتی پێداوە.[1]

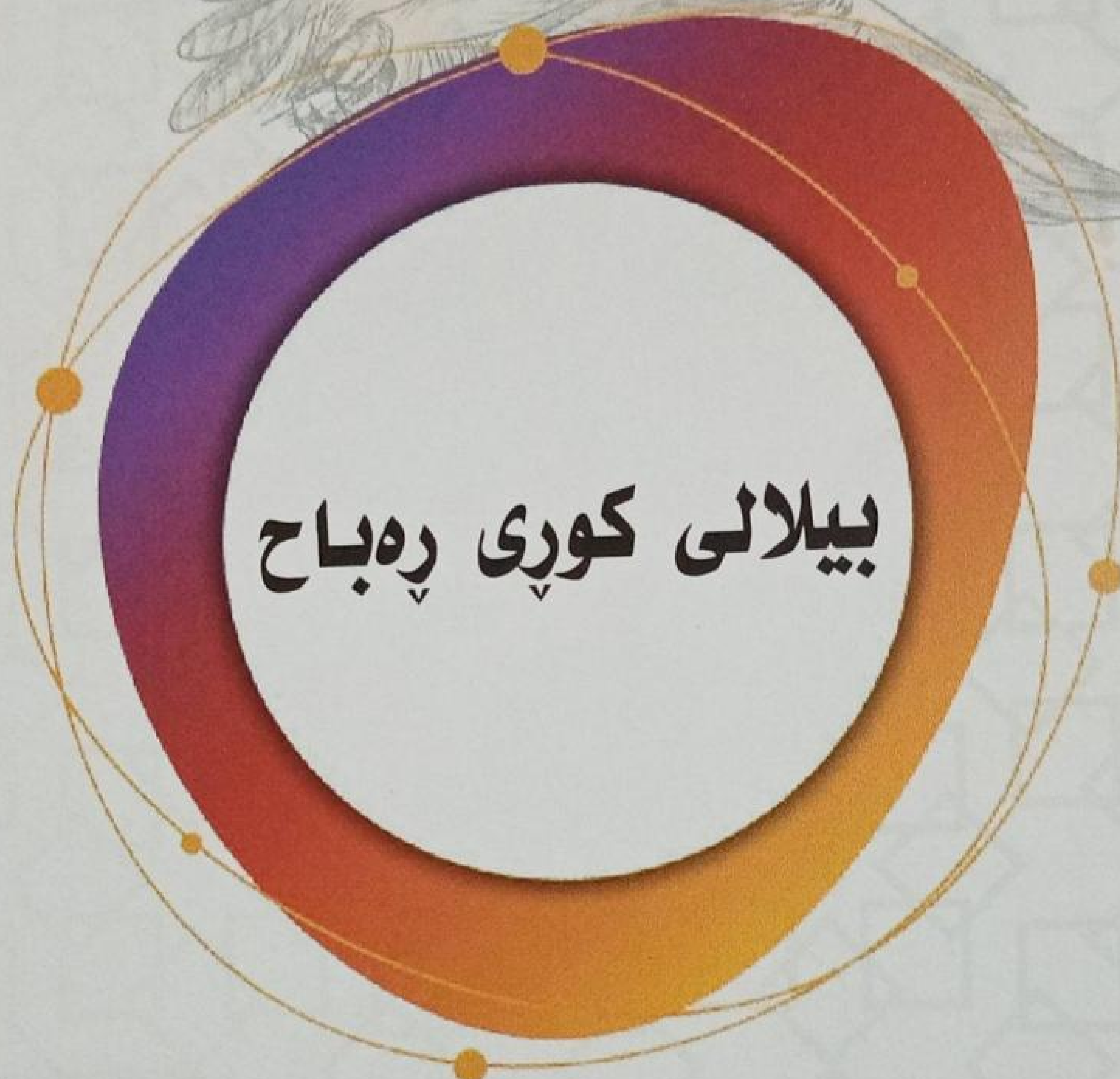
(١) سەرچاوە: زادالمعاد:ج١، ص١٢٤. بڕوانە: بیستنی چێژەکان: زنجیرە٢١

هاوشێوەکانی پێغەمبەر لە هاوەڵان

* ئەوترێ هەریەکە لە "فاطیمە" و "ئیبراهیم"ی کوڕیشی لەو دەچن![1]

ئەو هاوەڵەی سەرپەرشتی بەخشین و خەرجییەکانی پێغەمبەری (ﷺ) دەکرد

- بیلالی حەبەشی -ڕەزای خوای لێبێ- ئەو هاوەڵە بەڕێزە بوو کە سەرپەرشتی خەرجی و بەخشینەکانی پێغەمبەر (ﷺ)ی دەکرد.[1]

(١) سەرچاوە: صحيح البخاري : "٢٣٠٩". زاد المعاد لإبن القيم

سەرپەرشتی خەتمە "مۆر"ی پێغەمبەر (ﷺ)ی دەکرد

موعەیقیبی کوڕی ئەبو فاطیمەی دەوسی

دیارە پێغەمبەر (ﷺ) موستیلەیەکی هەبوو لەسەری نووسرابوو "محمد رسول الله" و، وەک خەتمە "مۆر" بەکاری دەهێناو بۆ مۆرکردنی ئەو نامانەی دەینارد بۆ پاشاکان.(١)

ئەو هاوەڵانەی مۆڵەتیان وەردەگرت بۆ چوونە ژوورەوە بۆ لای پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)(1)

(١) سەرچاوە: "فتح الباری" لە شەرحی فەرموودەی ژمارە "٥١٩١".
البداية والنهاية. باب: ذكر عبيده -عليه الصلاة والسلام- و إمائه.

جێبەجێکارانی سزای تۆڵەسەندنەوە

"قصاص" لەسەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ)(١)

عەلی کوڕی ئەبوطالب

زوبەیری کوڕی عەوام

میقدادی کوڕی عەمر

موحەمەدی کوڕی مەسلەمە

عاصمی کوڕی ثابت

ضەحاکی کوڕی سوفیان

ئەبوقەتادەی ئەنصاری

وتراوە ناوی "حارثی کوڕی ربعی کوڕی یەلدەمە" یەو بە سوارچاکی پێغەمبەر (ﷺ) "فارس رسول اللە (ﷺ)" ناسراوبوو.(١)

(١) صحیح مسلم. إمتاع الأسماع/ ج١٠، ص٣٦

چێشتلێنەرەکانی پێغەمبەر ﷺ

ئەبوعوبەیدەی مەولای پێغەمبەر ﷺ

ئەبو ڕافعی مەولای پێغەمبەر ﷺ

سەلمای کچی عومەیس

ئەبو هوڕەیڕە

*ئەم هاوەڵە بەڕێزانە وەنەبێ وەکو چێشتلێنەری تایبەت و بەردەوامی پێغەمبەر ﷺ بووبێتن، بەڵکو وا گونجاوە جارێک، یان چەندجارێک چێشتیان لێناوە بۆ پێغەمبەر ﷺ(١)

ئەو هاوەڵەی پێغەمبەری ﷺ دەهێنایە پێکەنین

نوعەیمانی کوڕی عەمری کوڕی ریفاعە

*نوعەیمان یان "عومەر" ئەو هاوەڵەی -ڕەزای خوای لێبێ- پێغەمبەر ﷺ هەر کە سەیری دەکرد پێدەکەنی.

*ئەوتریش "عبداللەی کوڕی حوذافەی سەهمی"ش کەسێکی قسەخۆش بووە.(١)

ئەو خواردنانەی پێغەمبەر (ﷺ) حەزی لێبووە

خواردنەکان	سەرچاوە
کولەکە	خ: ٢٠٩٢
هەنگوین	خ:٥٢٨٦، و م: ١٤٧٤
حەڵوا	خ:٥٢٨٦، وم : ١٤٧٤
"قۆڵی مەڕ "دەستی مەڕ	خ:٣٣٤٠، وم : ١٩٤
کەرێ -کەرە- سەرتوێژ	د:٣٨٣٧، وجە:٣٣٣٤، و صححه شعيب الأرناؤوط
خورما	د:٣٨٣٧، وجە: ٣٣٣٤
تریت- بن مەنجەڵ	أحمد:١٣٣٠٠، و صححه شعيب الأرناؤوط
"تێکەڵەی خورماو کەشک و چەوری "الحیس"	ن:٢٣٢٢، و أصله عند مسلم:١١٥٤

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە کێ دەفەرموێت:

"بەڕەحمترینی ئومەتەکەم بۆ ئومەتەکەمە؟"

ئەبوبەکری صدیق

(رضي الله عنه)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت:

"بەڕەحمترینی ئومەتەکەم بۆ ئومەتەکەمە"(١)

پێغەمبەر (ﷺ) بە کێ دەفەرموێت:

"بەهێزترینی ئومەتەکەم بۆ دینی خودا؟"

عومەری کوڕی خەطاب

(رضي الله عنه)

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت:

" بەهێزترینی ئومەتەکەم بۆ دینی خودا"[1]

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە کێ دەفەرموێت:

"زۆرترین شەرمی هەیە لە ئوممەتەکەم؟"

عوثمانی کوڕی عەفان

(رضي الله عنه)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت:

"بە شەرمترینی ئوممەتەکەم" (١)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە کێ دەفەرموێت:

"شارەزاترینی ئوممەتەکەمە لە میرات؟"

زەیدی کوڕی ثابت

رضي الله عنه

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت:

"شارەزاترینی ئوممەتەکەمە لە میرات"(١)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە کێ دەفەرموێت:

" شارەزاترینی ئوممەتەکەمە بە کتێبی خودا "قورئان؟"

ئوبەی کوڕی کەعب

(رضي الله عنه)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت:

" شارەزاترینی ئوممەتەکەمە بە کتێبی خودا"[1]

---

(١) رواه احمد، والترمذي، وابن ماجة، وصححه شعيب الأرناؤوط

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە کێ دەفەرموێت:

" شارەزاترینی ئوممەتەکەمە بە حەڵاڵ و حەرام؟"

موعاذی کوڕی جەبەل

(رضي الله عنه)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت:

" شارەزاترینی ئوممەتەکەمە بە حەڵاڵ و حەرام؟"[1]

(١) رواه احمد، والترمذي، وابن ماجة، وصححه شعيب الأرناؤوط

پێغەمبەر (ﷺ) بە کێ دەفەرموێت:

" ئەمینی ئەم ئوممەتەیە؟"

ئەبوعوبەیدەی کوڕی جەڕاح

رضي الله عنه

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت:

"بزانن هەموو ئوممەتێک ئەمینێکی هەیەو، ئەمینی

ئەم ئوممەتەش: أبو عبيدة بن الجراح -رضي الله عنه-[1]

پێغەمبەر (ﷺ) بە کێ دەفەرموێت:

"شارەزاترینی ئوممەتەکەم بە دادوەری؟"

عەلی کوڕی ئەبوطالب

رضي الله عنه

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت:

"شارەزاترینی ئوممەتەکەم بە دادوەری"[1]

(١) رواه إبن ماجة "١٥٤"، و صححه شعيب الأرناؤوط

حوذەیفەی کوڕی یەمان[1]

رضي الله عنه

(١) رواه البخاري "٣٧٤٢"، والترمذي "٣٨١١".

ئەو هاوەڵانەی پێغەمبەر (ﷺ) ئەفەرموێت:

"قورئانیان لێ وەرگرن..."

پێغەمبەر (ﷺ) ئەفەرموێت:" قورئان لەم چوار کەسە وەربگرن:[1]

عبداللەی کوڕی مەسعود

ئوبەی کوڕی کەعب

موعاذی کوڕی جەبەل

سالمی مەولای حوذەیفە

(١) رواه البخاري:"٣٨٠٨"، ومسلم:"٢٤٦٤"، والترمذي:"٣٨١٠"، وأحمد:"٦٧٨٦"

پێغەمبەر (ﷺ) بەکێ دەفەرمویت:

(شمشێرێک لە شمشێرەکانی خودا؟)

پێغەمبەر (ﷺ) بە

خالدی کوڕی وەلید

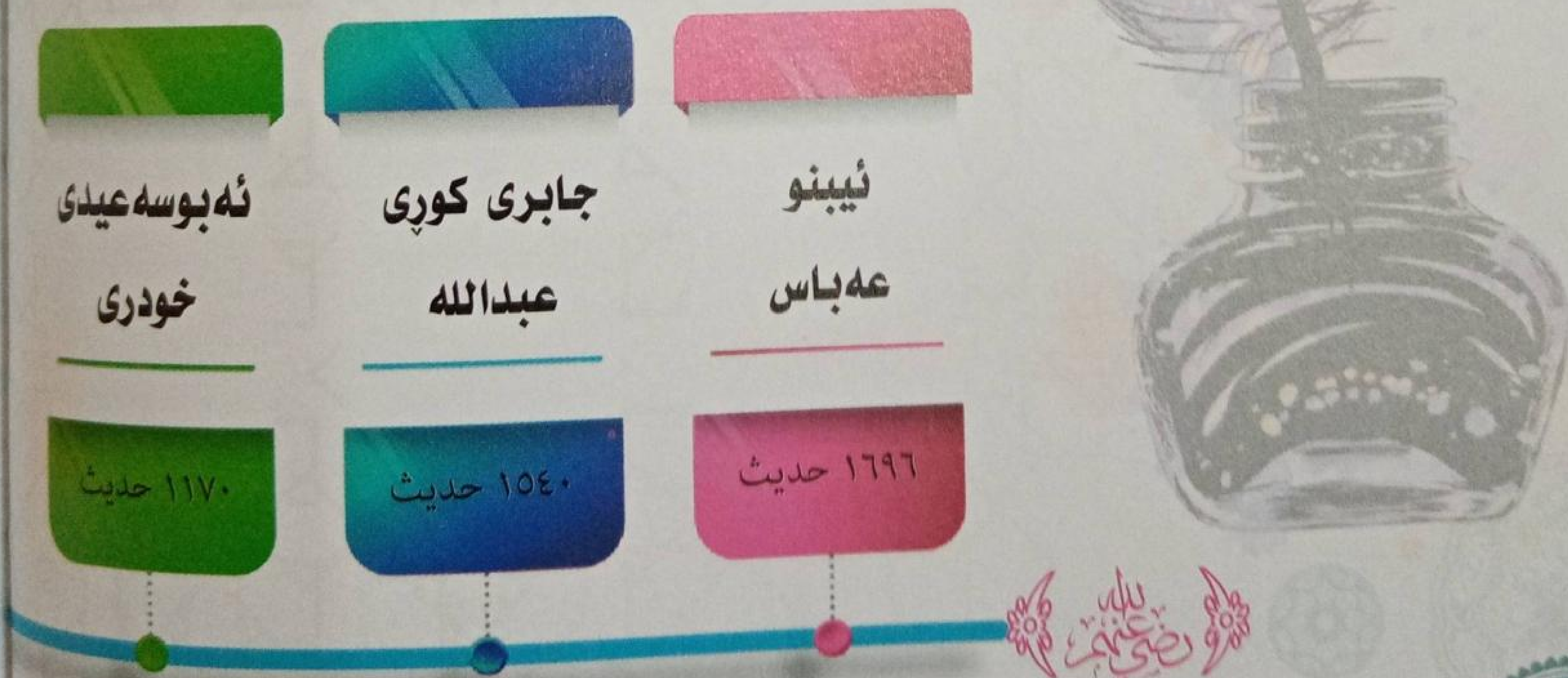
(رضي الله عنه)

دەفەرمویت:" شمشێرێکە لە شمشێرەکانی خودا".[١]

(١) رواه البخاري:"٣٧٥٧، ٤٢٦٢"، والترمذي:"٣٨٤٦"، و أحمد:"٤٣، ١٧٥٠، ١٦٨٢٣"

ئەو هاوەڵانەی زۆرترین فەرموودەیان لە پێغەمبەرەوە ﷺ گێڕاوەتەوە[1]

(١) سەرچاوە: مشارق الأنوار الوهاجة ومطالع الأسرار البهاجة في شرح سنن الإمام ابن ماجة/ج١، ص٤٩-٥٠

حەواری پێغەمبەر (ﷺ) کێ بوو؟

پێغەمبەر (ﷺ) ئەفەرموێت: " بە دڵنیاییەوە هەموو پێغەمبەرێک حەواری هەبووەو، حەوارییەکەی منیش

زوبەیری کوڕی عەوام[1] (رضي الله عنه)

*حەواری: واتە: سەرخەرو پشتیوانی تایبەت.

(١) رواه البخاري : "٢٨٤٧"، و مسلم : "٢٤١٥"

له غەزای ئوحود کێ بە شمشێری پێغەمبەر (ﷺ) شەڕ دەکات؟

پێغەمبەر (ﷺ) لە غەزای ئوحود شمشێرێکی گرت بە دەستەوەو فەرمووی: " کێ ئەمەم لێ وەردەگرێت؟" هەمووان دەستیان بۆ درێژ کردو هەریەکەیان دەیوت: من، من. فەرمووی: کێ دەیبات و مافی دەدات؟ هەمووان دووریيان گرت و ترسان مافی نەدەن، سیماکی کوڕی خەرەشە

“ سیماکی کوڕی خەڕەشە ئەبو دوجانە (رضي الله عنه) ”

وتی من دەیبەم و مافی دەدەم.[1]

---

(١) رواه مسلم: "٢٤٧٠"، و أحمد: "١٢٢٣٥"

یەکەمین کەس سڵاوی کرد لە پێغەمبەر (ﷺ) بە سڵاوی ئیسلام:

" السلام عليك":

ئەبو ذەڕی غیفاری (رضي الله عنه)

دەفەرموێ: "... من یەکەم کەس بووم سڵاوم کرد لە پێغەمبەر (ﷺ) بە سڵاوی ئیسلام، وتم: "السلام علیک یا رسول اللە..."[(١)]

(١) رواه مسلم: "٢٤٧٣"

پێغەمبەر (ﷺ) بە کێ دەفەرموێت:

" ئەم لە منەو منیش لە ئەوم؟"

جولەیبیب

(رضي الله عنه)

*مەبەست لە :" هذا مني و أنا منه" موبالەغەیە لە یەکبوونی ڕێگاکەیان و، ڕێککەوتنیان- پێکهاتنیان- لەسەر گوێڕایەڵی پەروەردگار.[1]

(١) رواه مسلم: "٢٤٧٢"، وأحمد : "١٩٧٧٨"

پێغەمبەر (ﷺ) بە کام تابیعی دەفەرموێت:

" ئەگەر سوێند لەسەر خودا بخوات بۆی جێبەجێ دەکات؟"

*تابیعی - شوێنکەوتە- : بریتییە لەو کەسەی باوەڕی هێنابێ بە پێغەمبەر (ﷺ) و گەیشتبێ بە هاوەڵێک لە هاوەڵان (رضي الله عنهم)

ئوەیسی قەڕەنی

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت:

ئوەیسی قەڕەنی دێت بۆلاتان....، ئەگەر سوێند لەسەر خوا بخوات بۆی جێبەجێ دەکات.."[1]

(١) رواه مسلم: "٢٥٤٢"

ئەو هاوەڵانەی پێغەمبەر (ﷺ) یان شۆرد لە کاتی وەفاتیدا

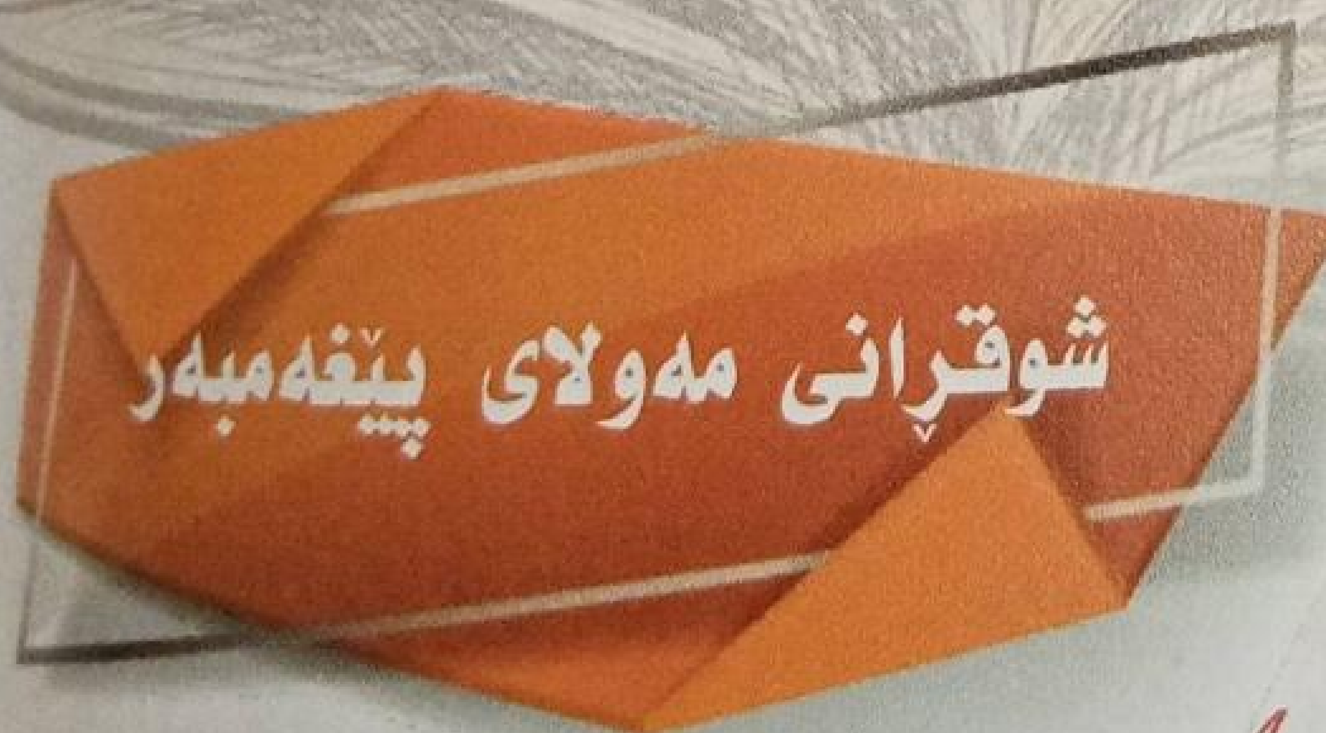

- عەباس، فەضڵ، قوثەم پێغەمبەریان (ﷺ) ئەمدیو و ئەودیو دەکرد.
-شوقڕان، ئوسامە ش ئاویان دەکرد بە دەستی عەلی دا.
- عەلی ش دەیشۆرد[1]

(١) سەرچاوە: دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری نوورانی (ﷺ)

پوختەی ڕووداوە گرنگەکانی ژیانی پێغەمبەر (ﷺ)

پوختەی ڕووداوە گرنگەکانی ژیانی پێغەمبەر(ﷺ)

(١) سەرچاوە: دیاری بۆ ناسینی پێغەمبەری نوورانی(ﷺ). بیستنی چێژەکان لە ئەحواڵی پێغەمبەرمان(ﷺ)

ڕووداوەکان	ساڵ
غەزای بەدری گەورە	ساڵی دووی کۆچی
غەزای ئوحود	ساڵی سێی کۆچی
غەزای بەنی نەضیر	ساڵی چواری کۆچی
غەزای خەندەق	ساڵی پێنجی کۆچی
ڕێکەوتننامەی حودەیبییە	ساڵی شەشی کۆچی
غەزای خەیبەر	ساڵی حەوتی کۆچی
فەتحی مەککە	ساڵی هەشتی کۆچی
غەزای حونەین	ساڵی هەشتی کۆچی
غەزای تەبوک	ساڵی نۆی کۆچی
حەجیماڵئاوایی	ساڵی دەی کۆچی
وەفاتی ﷺ	ساڵی یانزەی کۆچی

خەلیفەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)[1]

ئەبوبەکری صدیق

دوو ساڵ و سێ مانگ و دە ڕۆژ بوو ماوەی خەلافەتەکەی

عومەری کوڕی خەطاب

دە ساڵ و شەش مانگ و هەشت ڕۆژ بوو ماوەی خەلافەتەکەی

عوثمانی کوڕی عەفان

یانزە ساڵ و یانزە مانگ و نۆ ڕۆژ بوو ماوەی خەلافەتەکەی

عەلی کوڕی ئەبو طاڵب

چوار ساڵ و نۆ مانگ و حەوت ڕۆژ بوو ماوەی خەلافەتەکەی

حەسەنی کوڕی عەلی

لە نێوان شەش بۆ حەوت مانگ بوو ماوەی خەلافەتەکەی

(١) سەرچاوە: عون المعبود شرح سنن أبي داود/ شەرحی فەرموودەی "٤٦٤٦"

بیستنی چیرۆکان لە ئەحواڵی پێغەمبەرمان ﷺ

ئەم چەند پەڕەیەی بەردەستت سەرەداوێکە بۆ چوونە ناو ڕێنژین و ژیانامەی پڕ لە گەوهەرو مەرجانی پێغەمبەر ﷺ و یارانی ﷺ.

پوختەیەکە سەبارەت بە باری کۆمەڵایەتی پێغەمبەر ﷺ بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش و پوخت. ناومان لێنا: " بیستنی چیرۆکان لە ئەحواڵی پێغەمبەرمان ﷺ .

خودایا هەم لە تۆ حوببی ڕەسول و ئیتیباعی ئەو
کە ئیکسیری مسی ماهییەتی مەغشوشی ئینسانە
بباریٚ یا ڕەبی هەر لەحزە سەد لەك بارشی ڕەحمەت
لەسەر ئەو، هەم لەسەر ئەو جەمعی ئال و سەحبی یارانە

مەحوی

07501269689
07511408868

hakem1423@yahoo.com
renwen2009@yahoo.com

سلێمانی - بازاڕی ئاوباریك - نهۆمی یەکەم
بەرامبەر کاسۆمۆڵ - دوکانی ژمارە (١٦)

٢٥٠٠ دینار

ISBN:978-9922-646-94-7
9 789922 646947